

Слободан П. Орловић

КАКО СМО УПАЛИ И МОЖЕ ЛИ СЕ ИЗАЋИ ИЗ МРЕЖЕ „КОСОВСКЕ“ НЕЗАВИСНОСТИ

Сажетак: У светлу временски последњих аката којима се Србија чињенично и правно саглашава са независношћу „Косова“, Споразума о нормализацији односа „Косова“ и Србије и Анекса о спровођењу Споразума, покушали смо се осврнути на неколико питања. Она су подељена у три упитне целине: шта је преговарачки претходило овом „важном споразумевању“, има ли „наде“ за садржину ових аката или су безнадежно неуставни и подложни поништењу и је ли Србија на споразуме правно ваљано пристала или пак није?

Кључне речи: Споразум о нормализацији односа „Косова“ и Србије, Анекс о спровођењу Споразума, Србија, „Косово“, устав.

1. ОСВРТ НА ПРИХВАТАЊЕ ПУЗЕЋЕ НЕЗАВИСНОСТИ „КОСОВА“

Тишина која одаје страх од непознатог и невиђеног, уз често већ доживљену колективну збуњеност Срба, први је утисак створен прихватањем бриселског, иницијално француско-немачког, Споразума о нормализацији односа „Косова“ и Србије (*Agreement on the path to normalisation between Kosovo and Serbia*, 27. фебруар 2023).¹ Потом је следио охридски додатак као Анекс о спровођењу Споразума (*Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia*, 18. март 2023)² којим је настављен пут Србије у непознато и невиђено, праћен националном зебњом о потпуном губитку Косова и Метохије, аутономне територијалне заједнице Републике Србије (чл. 182 ст. 1-2 Устава).

Пре него што анализирамо најважније а огледно „најнеуставније“ (као да норма може бити мање и више неуставна, *sic!*) одредбе ових усмено прихваћених међународних уговора (од стране председника Србије и премијера „Косова“), палијативно означаваних

¹ Изворни текст Споразума вид. https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-eu-proposal-agreement-path-normalisation-between-kosovo-and-serbia_en [7. јул 2023. године].

² Изворни текст Анекса о спровођењу Споразума вид. https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-implementation-annex-agreement-path-normalisation-relations-between_en

као „споразумевање ради нормализације“, вратићемо се неку деценију уназад не би ли стекли јаснију слику о томе шта аутори, ЕУ и САД, желе са ова два споразума да постигну. Кратак историјски осврт управо ће потврдити да се вишегодишњим „привид преговорима, вајним преговорима“³ није ни могло доћи другде до у политички ћорсокак – да државна власт по питању АП Косова и Метохије пристане на стање свеобухватне, фактичке и правне, предаје. А да за то носиоци суверенитета (чл. 4 Устава), грађани, нису ни упитани. Два споразума потврда су и непреболног разочарања у западни део међународне заједнице и од Запада тумачено међународно право (ако уопште тако шта још постоји).

Још од краја НАТО агресије (24. март - 10. јун 1999. године) и Резолуције 1244 СБ УН (10. јун 1999. године),⁴ српско унутрашње питање статуса Косова и Метохије, које смо до тада сами иницирали и покушавали да решимо, постало је међународно. На несрећу, бивало је, с годинама, и све више политичко а остајући тек помало и правно питање. Још тада, Запад нам је ставио до знања да Космет не сматра делом Србије.

С почетка, преговори су отпочињали, па потом и окончавани, а да услови за њихов почетак и крај нису били испуњени.⁵ Оно што је једино, по међународном праву, могла бити политичка и уставноправна тема у преговорима јесте појам из Резолуције 1244, суштинска аутономија за АП Косово и Метохију,⁶ који термин је касније преузео и српски устав (чл. 182 ст. 2). Заправо се показало да су преговори од почетка имали само као фиктивни циљ постизање договора о суштинској аутономији – која се заблуда делом може приписати политичкој наивности и добронамерности српских преговарача – а да стварни крајњи циљ преговора никад није ни био у границама Резолуције 1244, односно српског територијалног интегритета и суштинске аутономије АП Косова и Метохије. Главни циљ „привид преговора“ био је и остаје, показало се до дана данашњег, „компромис“ две стране

³ Ратко Марковић, приказ „Војислав Коштуница, Одбрана Косова, СКЗ, Београд 2009, стр. 294“, *Анали Правног факултета у Београду*, 2/2009, 315.

⁴ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/172/89/PDF/N9917289.pdf?OpenElement> [7. јул 2023. године].

⁵ Р. Марковић, 316.

⁶ Отворена је дилема шта је суштинска аутономија јер уставноправна наука не познаје такав појам (да ли се онда у АП Војводини остварује „несуштинска“ аутономија?). Овај појам у Устав је унет из политичких разлога, као политичка декларација „којом се желела изразити спремност Србије да, за разлику од претходних уставних решења, овом делу своје територије прокламује широку аутономију. Дарко Симић, Владан Петров, *Уставно право*, Београд 2018, 376. Као нацрт за широку, суштинску аутономију вид. *Пројекат реинтеграције Косова и Метохије у уставноправни поредак Републике Србије*, <https://pokretzaodbranukosovaimetohije.rs/?p=15956> [7. јул 2023. године].

(Србије и „Косова“) и „нормализација“ њихових односа, што је еуфемизам за признање независности „Косова“ од стране матичне му државе.⁷

Ако су се међународни преговарачи (прво представници УН а потом ЕУ) у преговорима и служили празнословљем попут зацртане „нормализације“ (шта беше то у међународном јавном праву?), суштински никад се нису удаљавали од стварног полазишта и плана оне друге преговарачке стране, албанске. А она није ни крила да у мислима има увек, деценијама уназад ако не и читав век, само своју сањану независну републику. Али која је још увек у међународноправном статусу непризнате, фактичке државе настале фактичком (а не правном) сецесијом.⁸

Ти суштински „привид преговори“ отпочињани су и прекидани, између осталог и због проглашења независности „Косова“ (2008), да би се дошло у мрачну зону прихватања јасно противуставних уговора, почев од Првог бриселског споразума (2013), по неким мишљењима и необавезујућег.⁹ У оживотворењу тог споразума, темељне стене спровођења неуставне косовске независности, не сме се прескочити, поред улоге политичара на власти, ни виност Уставног суда. Уставне судије су на крају те 2014, осим четворо достојних, једним закључком практично допустиле, и то коначно, увођење Првог бриселског

⁷ “Нова фактичка држава, у којој је успостављена власт сецесиониста и створен уставноправни систем који се примењује на датој територији и над њеним становништвом, не постаје аутоматски пуноправан члан данашње међународне заједнице, држава у пуном капацитету, све док не добије потврду признања од стране матичне државе (пример „Косова“ или „Северног Кипра“). Ако би стекла то признање, нова држава постаје „правном (пуноправном) државом“ као признатим субјектом међународног права”. Слободан П. Орловић, „Сецесија као правно или/и фактичко питање“, *Сецесија са становишта унутрашњег и међународног права и њене политичке последице* (ур. Зоран Кнежевић, Коста Чавошки), Београд 2020, 136.

⁸ „Косово“ није примљено у УН, нити је признато од матичне државе, што указује да је још увек реч о фактичкој држави и да ова фактичка сецесија није прерасла у правну. *Ibid.*, 153.

⁹ Тај споразум није међународни уговор, није документ који установљава права и обавезе већ је план активности. Косовски представници немају међународноправни субјективитет. Alexander Orakhelashvili, “Kosovo: The Post-Advisory Opinion Stage”, *International Journal on Minority and Group Rights*, Vol. 22, Issue 4, 2015, 505-06

споразума у наш правни поредак.¹⁰ А он не само да је несагласан са Уставом већ га је и променио, а није погрешно рећи и погазио.¹¹

„Пузајућим“, корак по корак признавању елемената државности „Косову“, а које се непрекидно дешава од Првог бриселског споразума, претходили су ипак покушаји да се та градња независности заустави или бар успори. Говорило се о потреби зајемчења и остварења основних људских права путем фразе „стандарди пре статуса“, а брзо се прешло и на фразу „стандарди и статус“. Стандарди би били јемства људских права за све нације на Косову и Метохији, а статус нека имагинарна политичка творевина између „суштинске аутономије“ и независне државе. Но, ништа од тога није била истинита намера Албанаца и силних им заштитника, САД и ЕУ, већ увек и само „статус без остварења икаквих стандарда“.¹² А за њих је жељени статус независно „Косово“, наравно изван Србије, док су стандарди неостварење људских права за српски народ Метохије са Косовом. И све то тако док се у преговарању није дошло до тога да неприхватљиво стање статуса и стандарда потврде последњи акти, бриселски Споразум о нормализацији односа „Косова“ и Србије и охридски Анекс о спровођењу Споразума.

2. НЕУСТАВНА САДРЖИНА СПОРАЗУМА И АНЕКСА

¹⁰ Уставни суд донео закључак о одбацивању предлога за оцену уставности и законитости, IУо-247/2013 (од 10. децембра 2014.године, „Сл. гласник РС“, бр. 13, 2. фебруар 2015. Године). Из образложења: „Први споразум' не испуњава услове предвиђене потврђеном међународним конвенцијама и важећим законима Републике Србије да би се могао сматрати међународним уговором, да сам по себи (...) не представља општи правни акт унутрашњег права, већ само политичку „подлогу“ за доношење одговарајућих општих правних аката од стране надлежних органа и у прописаној процедури, као и да акти Владе – Закључак о прихватању 'Првог споразума' и Извештај Народној скупштини и Одлука Народне скупштине о прихватању Извештаја по својој природи нису општи правни акти, те зато нису ни могли бити основ да се оспорени 'Први споразум' њиховим доношењем 'уведе' у правни поредак као општи правни акт. Због свега изложеног, Уставни суд је (већином гласова, *nap. С.О*) стао на становиште да се не ради о акту из члана 167. став 1. Устава

¹¹ Уставни суд је својим закључком (IУо-247/2013) практично омогућио да тај споразум постане један од извора права у Србији и, насупротив изнетом већинском ставу Уставног суда, сматрамо да је Бриселски споразум, као суштински политички договор, уведен у правни систем Србије закључком Владе и одлуком Народне скупштине. Штавише, Уставни суд је, руководећи се политичким резоном, дозволио и то да тај споразум надвлада позитивно право и успостави државно уређење на територији АП Косово и Метохија неспорно супротно Уставу. Први споразум установљава јединствену полицију под називом Косовска полиција, интегрише судску власт која од тада функционише у оквиру јединственог правног система Косова, прописује да се у општинама на северу Космета 2013. године организују локални избори у складу са косовским законом и међународним стандардима, што је све спроведено, док предвиђено образовање Заједнице већинских српских општина, чији ће статус бити зајемчен меродавним правом и уставним (косовским) правом а надлежности одређене косовским законом и пренете од централне власти „Косова“, још увек није остварено.

¹² Вид. Војислав Коштуница, *Одбрана Косова*, Београд 2009, 68.

По својој природи, суштински, Споразум о нормализацији односа „Косова“ и Србије има циљ да осигура и оствари добросуседске и партнерске односе Србије и „Косова“. Дакле он уговорне стране третира као самосталне државе. Гледано из угла међународног јавног права, не треба се користити нарочитим методама тумачења права да би се закључило да је Споразум противан начелима међународног права и универзалним вредностима демократског поретка – Повељи УН (1945), Хелсиншком договору (1975, у оквиру претече ОЕБС-а) Резолуцији 1244 СБ УН (1999) као обавезујућим, *ius cogens*, прописима. Одредбе Споразума, а посебно чл. 1 о добросуседским једнакоправним односима и чл. 4 о међународном субјективитету „Косова“, те свеприсутно провејавање „нормализације“ као синонима за међусобно признање, чине овај непотписани споразум противуставним, таквим да у некој мери тежи чак и да поништи наш устав.

У уводу, преамбули, Споразума налазе се супротстављене одредбе или начела. Прихватамо да се неке одредбе недвосмислено односе на Србију, као међународно признату државу: уговорне стране „свесне су да су неповредивост граница и поштовање територијалног интегритета и суверенитета (...) основни услови за мир“. Управо се за то, све време кризе око статуса Косова и Метохије, српска страна природно и недвосмислено морала и залагати (а да ли је?) – за очување својих међународно признатих граница и територијалног интегритета. Из тог разлога ове одредбе су политички и уставноправно прихватљиве за Србију. Такође, у преамбули Споразума наведено „очување мира“, „посвећеност (...) безбедности у Европи“, „полазиште од историјских чињеница“, „превазилажење наслеђа прошлости“ или „сарадња у корист народа“ нису одредбе, додуше начелне и апстрактне, које би морале бити оцењене супротним Уставу. Напротив. Тако, „полазиште од историјских чињеница“ не може пренебрегнути историјско право које доказује средњовековна српско (одбрамбена) – турска (освајачка) „Косовска битка“ (1389).

Овај део, за Србију начелно прихватљивих фраза из преамбуле Споразума, бива сасвим негиран потоњим одредбама Споразума које су унеле правно недопустив несклад унутар једног те истог акта („крпеж без много јединства“, *Слободан Јовановић*).

Тако се у чл. 1 негира државност Србије, изједначавајући је са „косовском“ – странке ће „развијати нормалне, добросуседске односе на бази једнаких права“ (чл. 1). Али по међународном јавном праву Србија и „Косово“ нису државе „суседи“, нити је међународноправно могуће да „једнака права“ имају једна држава и, од већине данашњих држава непризнат, покушај државе. Други став наставља у истом правцу наметнуте међусобне једнакоправности, признавањем државних обележја („националних симбола“), свих докумената („релевантних докумената“), пасоша и др.¹³

¹³ „Обе стране ће међусобно признати релевантна документа и националне симболе, укључујући пасоше, дипломе, таблице возила и царинске печате“ (чл. 1 ст. 2 Споразума).

У чл. 2 Споразума призива се помињана Повеља УН, односно њене одредбе које се тичу суверених права држава (чл. 2 ст. 1 тач. 1), поштовања њихове независности, аутономије и територијалног интегритета (чл. 2. ст. 1. тач. 4), права на самоопредељење народа (чл. 1 ст. 1 тач. 2) и заштите људских права и недискриминације (чл. 1 ст. 1. тач. 3).¹⁴ Свакако да је Повеља УН овде неодговарајући основ за описана права друге уговорне стране, „Косова“, како суштински, тако и формално јер „Косово“ и није члан УН. Стога одбијамо правну могућност да се Србија и „Косово“ истовремено „руководе“ (*be guided*) сувереним правима држава, поштовањем њихове независности, аутономије и територијалног интегритета, правом на самоопредељење (...)“ како је у овом члану Споразума наведено. По Повељи УН је суверена и независна држава чији се територијални интегритет чува Србија, а не и њен отцепљени део, „Косово“. Одредбе које би се пак могле односити на другу уговорну страну, на Албанце из АП Косово и Метохија, јесте аутономија и право само „унутрашњег самоопредељења“,¹⁵ јер је право на спољно (екстерно) самоопредељење сасвим спорно па и „бесмислено“ (судија Џералд Фициморис).¹⁶

¹⁴ „Обе стране ће се руководити сврхом и принципима утврђеним у Повељи Уједињених нација, посебно оним о сувереним правима држава, поштовању њихове независности, аутономије и територијалног интегритета, праву на самоопредељење и заштити људских права и недискриминације“ (чл. 2 Споразума).

¹⁵ Битан недостатак права на самоопредељење народа је и његова недефинисаност у погледу домета и обима. Да ли оно делује унутар државе (интерно) тако што обухвата право на културно, економско и такво политичко самоопредељење које значи да се учествује у доношењу политичких одлука, без права на сецесију. Или право на самоопредељење излази из оквира постојеће државе (екстерно) и значи (и) право на сецесију и стицање равноправног места у међународној заједници - право да се буде држава? Право на екстерно самоопредељење заправо је увек спорно мада у теорији постоје мишљења да угњетавани народи имају право на отцепљење. „Угњетавани народи имају право на екстерно самоопредељење које укључује право на „ремедијалну“ сецесију и независност“ (Michael P. Scarf, *Earned Sovereignty: Judicial Underpinnings*, *Denver Journal of International Law and Policy*, Vol. 31, No. 3, 2003, 380). На том трагу, међу стандардима који морају бити испуњени да би се остварило право на самоопредељење наводи се и „стварно и злобно лишавање права или дискриминација“ (*Derege Demissie, „Self-Determination Including Secession vs. the Territorial Integrity of Nation-States: A Prima Facie Case for Secession“*, *Suffolk Transnational Law Review*, Vol. 20, Issue 1, 1996, 189). То је обухваћено теоријом о ремедијалном праву на самоопредељење (*Remedial Right Only Theories*). Још је шира теорија о примарности права на самоопредељење (*Primary Right Theory*) која тврди да одређена група има (генерално) право на сецесију и када нема икакве неправде почињене према њој (вид. Allen Buchanan, „Theories of secession“, *Philosophy & public affairs*, Vol. 26, No. 1, 1997, 34-5). Али А. Buchanan сматра да територијални интегритет постојећих држава не сме бити повређен (*ibid*, 50), а то критикује J. A. Simmons сматрајући га конзервативним јер не узима у обзир критеријум оправданости захтева за делом територије неке државе, односно оправданост сецесије (John A. Simmons, „On the territorial rights of states“, *Philosophical issues*, Vol. 11, Issue 1, 2001, 311). Ипак, ремедијална сецесија није (још увек) прихваћена у савременом међународном праву (Simone F. van den Driest, „From Kosovo to Crimea and beyond: on territorial integrity, unilateral secession and legal neutrality in international law“, *International Journal on Minority and Group Rights*, Vol. 22, No. 4, 2015, 478-79).

¹⁶ Владимир Лепосавић, *Сецесија пред вратима међународног права*, Никшић 2013, 143 (Gerald Fitzmaurice, „The Future of Public International Law and of the International Legal System in the Circumstances of Today: Second and Final Part of an Abstract (prepared by the Author) of a Special Report“, *International Relations* Vol. 5, No. 3, 1976, 949-97). Сматрамо да изван покрета антиколонијализма право на самоопредељење остаје сасвим спорно пре свега због тога што није могуће његово остварење, и то у обиму политичког самоопредељења, а да се не угрози или погази начело територијалног интегритета.

То што Србија, по Споразуму, не би могла представљати „Косово“ у међународним односима (*sphere*) нити деловати у његово име (чл. 4)¹⁷ није уобичајено за суверене државе, нити такав пример државе у мирнодопским условима постоји. Ипак, ова одредба, иако начелно неприхватљива као неуставна, можда би и могла да добије неку своју, обострано прихватљиву, садржину у будућој стварности и времену реинтеграције „Косова“. И то за разлику од следеће одредбе овог члана о непротивљења Србије чланству „Косова“ у „било којој међународној организацији“, која би се морала тумачити само тако да се односи на оне организације чији чланови могу бити и политички ентитети који нису државе (чланство региона у трговинској организацији, на пример). У супротном, Србија овом одредбом *implicite* (прећутно) признаје „Косову“ статус пуноправног међународноправног субјекта – државе.

Одредбе ова три члана, од 11, Споразума довољан су доказ његове неуставности. „Дух“ Споразума карактеришу праву непознати изрази, „нормални“ (*normal*) односи и „нормализација“ (*normalisation*), чије значење није могуће поуздано утврдити. Ако бисмо у обзир узели претходно описани историјскополитички контекст и садашњи политички пресек, не можемо погрешити ако устврдимо да је ту заправо реч о међусобном признању двају суседних држава.

Наставак Споразума у форми Анекса о спровођењу Споразума је првенствено обећање и обавезивање уговорних страна да ће спроводити одредбе Споразума. Обећање је потпомогнуто и „обавештењем“ (прикривеном уценом) да ће Споразум и Анекс о спровођењу Споразума постати саставни делови процеса придруживања Србије и „Косова“ у ЕУ (у међувремену је то и постао).¹⁸ Усвајањем Декларације о несталим лицима (2. маја 2023), предвиђене Анексом о спровођењу Споразума, почела је и сама примена Споразума.

3. ПРАВНО ВАЉАНО ОБАВЕЗАНА СРБИЈА ИЛИ ИПАК ИМА НАЗАД

Конфузија изазвана протеклим информацијама о потпуном или делимичном прихватању, важењу, неважењу и примени бриселског Споразума о нормализацији односа „Косова“ и Србије и охридског Анекса о спровођењу Споразума, крије још нека суштинска питања – да ли је председник Републике имао овлашћење да прихвати ове акте, да ли је то

¹⁷ „Странке полазе од претпоставке да ниједна од њих не може представљати другу страну у међународној сфери или деловати у њено име. Србија се неће противити чланству Косова у било којој међународној организацији“ (чл. 4 Споразума).

¹⁸ „(...) Стране напомињу да ће ЕУ посредник одмах након усвајања Споразума и овог Анекса започети процес измена мерила за Поглавље 35 за Србију због обавеза које произлазе из Споразума и овог Анекса (...)“

правно ваљано јер је учињено у усменој форми, да ли ови акти правно обавезују Србију и да ли се у овом случају примењује међународно уговорно право (Бечка конвенција)?

Полазимо од чињеница да ови акти нису потписани, парафирани нити ратификовани; да су, како сведоци јавно тврде, усмено прихваћени, али не знамо да ли са или без (писаних) резерви; да су прихваћени од стране различитих државних представника, шефа државе и премијера, од којих бар један, председник Републике, није имао утврђене владине основе или границе у којима води преговоре.

У одговору на последње питање, ако бисмо пошли од чињенице да „Косово“ није пуноправна, међународно призната држава, онда се Бечка конвенција о уговорном праву (1969) овде не примењује јер је реч о „другом субјекту међународног права“ као уговорној страни (а не о двама државама, чл. 3). Ипак, у наставку истог члана Конвенција допушта да се поштују „правне вредности“ и оваквог споразума (нејасно је шта уопште значи синтагма „правне вредности“) и чак стоји да се правила садржана у Конвенцију примењују и у оваквом споразуму државе и „другог субјекта“.

Ово би даље, у вези са одговором на питања усмене форме, овлашћења председника Републике и правне обавезности, значило да шеф државе може дати пристанак на споразум (чл. 7), да пристанак на уговор (споразум) може бити изражен и простим усменим прихватањем (чл. 11), да уговор ступа на снагу сходно договору који су постигле стране учеснице у преговорима (чл. 24). Речју, по међународном праву, у конкретном случају, председник Републике има, по својој функцији, пуномоћје да закључи овакав споразум (уговор), он то може учинити и усмено и, на концу, може се сагласити да споразум ступи на снагу одмах. Упркос наведеном, сматрамо да је због претеће правне несигурности, сасвим неуобичајено и погрешно овакве уговоре склапати ван писане форме, тим пре што се ради о питањима суверенитета и интегритета, с једне стране, а са друге о питању међународноправног настанка нове државе.

По српском праву и пракси Уставног суда, ствари за нашег преговарача, председника Републике, стоје кудикамо лошије. Закон, наслоњен на Устав, каже да је Влада та која води преговоре, односно утврђује основу вођења преговора, формира преговарачку делегацију и овлашћује је да потпише уговор (чл. 3 и 6 Закона о закључивању и извршавању међународних уговора). Ништа од овога није бивало у Бриселу и Охриду. По завршеним преговорима, преговарач(и) подноси Влади извештај о току преговора и усаглашени (парафиран) текст међународног уговора (чл. 9). Ни ово се није збило. Оно што би даље морало да се учини не би ли ови споразуми постали извори права у Србији, и тако обавезивали, јесте њихово потврђивање (ратификација) („Влада утврђује предлог закона о потврђивању међународног уговора (...)“, а „Народна скупштина потврђује међународне уговоре (...) политичке (...) природе (...)“ (чл. 13 и 14). Тек би по ратификацији Споразум и Анекс о спровођењу Споразума, ступањем на снагу, обавезивали

Србију али, уједно, и дошли под удар Уставног суда. Држимо да, из свих разлога наведених у овом тексту, његову проверу уставности нипошто не би могли да прођу.

Уставни суд је у свом предмету (ГУМ-40/2008 од 24.9.2009. године у ком није прихватио иницијативу за покретање поступка за утврђивање неуставности (одредбе члана 7. став 2. тачка а) Бечке конвенције о уговорном праву) изнео у ставове о овлашћењу председника Републике да закључује међународне уговоре.

Уставни суд је констатовао да, по важећим законима, Влада утврђује спољну политику а спроводи је Министарство спољних послова, што подразумева и вођење преговора и закључивање међународних уговора. Сходно томе, утврдио је да је питање одређивања субјеката који су овлашћени за закључивање међународних уговора ствар унутрашње законске регулативе једне државе, а не међународних аката. Иако су одредбом Бечке конвенције таксативно наведени овлашћени представници држава који не морају поседовати пуномоћје приликом закључивања међународних уговора (међу којима је и председник републике, *нап. С.О*), Уставни суд цени да је одређивање субјеката са уговорним капацитетом за закључивање међународних уговора у име неке државе ствар унутрашњег законодавства те државе, а не Бечке конвенције о уговорном праву. Бечком конвенцијом јесте одређен начин поступања тих субјеката у домену закључења међународних уговора, али то подразумева и поштовање одређених правила у које спада и обавеза поседовање одговарајућег пуномоћја или не. Уставни суд утврђује дефинитивно правило да *када је шеф државе, по унутрашњем законодавству неке државе овлашћен да учествује у закључењу међународног уговора, не мора имати посебно овлашћење.*

У вези са изнетим ставом Уставног суда, а уз чињеницу да таквог овлашћења за закључење међународног споразума нема, закључење Споразума и Анекса о спровођењу Споразума не би могло бити оцењено другачије до неуставно.

Међутим, по одредбама Бечке конвенције, као и по ранијој међународној пракси,¹⁹ Србија не би могла успешно (без негативних последица) да оспори недостатак посебног овлашћења председника Републике. Исто је и у погледу усмене форме ових споразума, осим ако је председник Републике ставио, евентуално, неку „језичку резерву“ на одредбе споразума или је пристанак на споразуме дат путем корупције, под претњом или принудом, што би их чинило ништавим (чл. 50 и 51 Бечке конвенције). Међутим, направљен је још корак даље, усвајањем Декларације о несталим лицима (2. маја 2023) почела је примена Споразума.

¹⁹ Вид. „Ихленову декларацију“ (Nils Claus Ihlen, норвешки министар спољних послова) у усменој форми – „(...са плановима краљевске данске владе у погледу поштовања данског суверенитета над целим Гренландом... Норвешка би се суочила без потешкоћа...)“. Janice Cavell, „Historical Evidence and the Eastern Greenland Case“, *Arctic*, 2008, 433-41.

Али све ово не онемогућава уставноправну нужност да се Споразум и Анекс, када прођу поступак ратификације у Народној скупштини, суоче са оценом уставности. Очигледна и непобитна садржинска неуставност тих двају аката²⁰ сматрамо да елиминише сваку могућност позитивне оцене Уставног суда о њиховој усклађености са Уставом.

Slobodan P. Orlović
HOW DID WE FALL IN AND IS IT POSSIBLE TO GET OUT OF THE
NETWORK OF THE "KOSOVO" INDEPENDENCE

Abstract: In the light of the recent acts by which Serbia factually and legally agrees with the independence of "Kosovo", the Agreement on the path to normalisation between „Kosovo“ and Serbia and the Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia, we tried to address several issues. They are divided into three questionable units: what was negotiated before this “fictive agreement”, is there „hope” for the content of these acts or are they hopelessly unconstitutional and subject to annulment, and did Serbia not legally agree to the agreement?

Key words: Споразум о нормализацији односа „Косова“ и Србије, Анекс о спровођењу Споразума, Србија the Agreement on the path to normalisation between „Kosovo“ and Serbia and the Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia, the Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia, „Косово“, consttution.

²⁰ Наш устав штити територијални интегритет уз неповредивост граница, чл. 8 и суверенитет, чл. 2, који обухватају и Косово и Метохију, преамбула Устава, чл. 114 и 182.